

JAVIMAS

1944. IV. 16.

II METAI

NR. 8 / 157

KLAIPEDA, MES ir VOKIEČIAI.

Būdami jau tris metus vokiškojo okupanto prieglobstyje, mes pakankamai turėjome progos įsitikinti kas yra vokiečiai. Palyginę Didž. Karo patirtus visus vokiečių žiaurumus su dabartiniu okupacijos metu, galime tvirtai konstatuoti, kad vokiečių politika nei kiek nepasikeitė nuo ano Didž. Karo metų. Vieni ir tie patys darbai seka dabar, taip kaip ir per aną karą. Tada vokiečiai užėmę Lietuvą plėšė žemės ūkį, gaudė vyrus savo reikalams, išplėšė mūsų mokyklas, naikino mūsų tautos vertybes, paversdavo mokyklas vokiečių mokyklomis ar jas uždarydavo. Palyginę dabartinius vokiečių darbelius su ano metu, matome, kad ne geriau, greičiau net blogiau ir žiauriau yra veikama ir dabar. Tai yra tradicinė vokiečių politika lietuvių atžvilgiu nuo kryžiuočių laikų, kuri yra nepasikeitusi ir nepagerėjusi.

Ir dabar, kai įvairus parsidavęs elementas bando kalbėti, neva vokiečiai nori gražinti Lietuvai nepriklausomybę, kaip kad ją rėmė 1918 metais, tai į tai galima tik pastebėti, kad 18 m. Liet. Valst. Taryba be jokios atodairosi Vokietiją, buvo paskelbusi Lietuvos nepriklausomybę, gi vokiečiai, visokiais būdais tai stengėsi nuslėpti, bet vėliau, aplinkybių verčiami, neva Liet. nepr. pripažino tik su tokiomis sąlygomis, kurias atmetė kiekviena mintis apie savis tova gyvenimą. Negalėdami pavergti ir nustodami vilti apie savo didelio apėto patenkinimą, vokieč. rado, kad savą tikslą jie atsieks Klaipėdos krašte. Ši tokiomis aplinkybėmis, nuo ančių lietuvių gyventas ir gyvenamas Klaipėdos kraštas Lietuvos jaunimo krauju aplaistytas, vokiečių užsibrėžta paversti nelyginant parako sandėliu, kuriam sprogtant, sprogtų ir Lietuva. Ir toks darbas buvo varomas iki 1939 metų kovo 23 dienos.

Klaipėdos krašte, šitane ramiame kampelyje, dar XX ančiaus pradžioje, iš 100 žmonių lietuviškai kalbėjo 95 ir jautėsi esą lietuviai. Bet per dešintis metų, vokiečių nuolatinę propagandos dėka, buvo pasiekta, kad iš šimto žmonių lietuviškai tekalbėjo tik 63. Nenuostabu, kad vėlesniais laikais daugelio psichologija pasikeitė ir jie išnoko vokiškai galvoti. Kai Lietuva savo krauju atpirko Klaipėdos kraštą, Berlynas dėjo daug pastangų, kad kiek galima daugiau būtų sustiprinta propaganda. Tam tikslui buvo skiriamos didelės pinigų sumos.

Heminėsine visa šio darbo eiga, nenurodinėsine, kas kaltas daugiausiai buvo už šio veikimo nenuslėpinimą, kadangi tam dar neatėjo laikas. Bet Klaipėdoj visurėjo vokiečių darbas Berlyno pinigais.

To darbo vaisiu vokiečiams 1939 m. vistik teko pasidžiaugti. Didžiausiane lietuvių tautos nuliūdine Klaipėda vėl buvo atplėšta nuo Lietuvos. Vokiečiai dailį savo tikslų įvykdė.

Žvilgtėterėje į šį trumpą laikotarpį, per kurį vokiečiai stebėsi užgniauti nepriklausomą gyvenimą, yra juokinga tikėti, kad vok. suteiktų mums neprikl. Tai būtų nusižengimas prieš jų politinę programą. Net atsakingieji hitlerininkai ne kartą pareiškė, kad jie Lietuvos atžvilgiu siekia to paties, ko siekė kryžiuočiai.

Lietuvos jaunime, girdėdamas tokius panašius gaudus, būdamas plačiai pasklidęs Lietuvoj, stenkis aiškinti vok. politikos užmačias ir skleisk tautoje vilties spindulius apie laisvą Lietuvos prisikėlimą kartu su atplėštąja Klaipėda. Atsinink, kad Klaipėdos kraštas nuo ančių lietuvių gyventas, jis yra vienintelis Lietuvos išėjimas į pasaulį. Jo svarba suprato 1923 m. lietuviai savanoriai aplaistydamis šią žemę savo krauju ir tuo ją prijungdami prie motinos-Lietuvos. Atnink, kad Klaipėdos lietuviai ir dabar kęsdami priespaudą, žiūri su viltimi į Lietuvą laukdami jos žygio, kad vėl ančians susijungtų su Lietuva. Šiam žygiui mes turim ruoštis ir jam ruošinės, kad Tėvynė savo prisikėline pakiltų su Vilnium ir Klaipėda. Klaipėda šaukia tave, jaunime, tad neapvilk jos.

Išeiviai Amerikos lietuviai neužmiršo savo tėvynės ir Amerikos Lietuvos atstatymui. Amerikos lietuviai yra susiję su įvairiomis organizacijomis, kurių svarbiausias sąjūdis yra Am. Lietuvių Taryba ALT/. Ši Taryba susideda iš visų lietuvių srovių atstovų ir rūpinasi taip pat Lietuvos laisvės klausimu. Peritais metais Taryba sušaukė visuotinę Am. liet. Konferenciją, kuri įvyko rugsėjo 2-3 d. d. Pittsburgo. Iš visų žymesnių liet. organizacijų atvyko apie 500 akredituotų atstovų, apie 100 pavienių suinteresuotų asmenų, Latvijos, Estijos atstovai, mūsų ministeris P. Žadeikis, gen. konsulas J. Budrys, konsulas Daudžvardis. Iš JAV valstybių vakarišios pusės dalyvavo du žymūs senatoriai James J. Davis ir James M. Tunnel, iš Lietuvos tarpe išaugęs ir sakas, jį kartais lietuviu jaučiasis ir James M. Tunnel, iš Delegatų, kuris yra JAV senato Užsienų komisijos sekretorius. Tų senatorių, o taip pat ir Cordell Hull pasirašytas sveikinimas rodo, kad amerikiečių vyriausybė konferenciją laiko sverbiu įvykiu. Delegatų konferencijoje buvo iš visų JAV valstybių ir net iš Kanados. Joje dalyvavo net keletas komunistų. Iš mūsų pusės apie trečtinius kalbėjo p. Deveinienė; be to: Žadeikis, Pakštas, Grinius, Končius ir kt.; Latvijos ir Estijos pasiuntiniai, abu senatoriai, J. Davis pabrėžė, kad kai Amerika laimės, Lietuva turės būti laisva, o M. Tunnel drąsino, nes po karo jei viena tauta nebus laisva, karas nebus laimėtas.

Konferencija priėmė darbų planą, kuriame numatyta informuoti visuomenę, ieškoti Lietuvos draugų, šelpti trečtinius. Šalpos reikalu nutarta: surasti kečius trečtiniams Soristų, šelpti; ruošti padėti Liet. žmonėms, kai tik bus galima juos pasiekti; įsteigti centralinį šalpos fondą ALT priežiūroje. Konferencija priėmė rezoliucijas prieš Lietuvos prijungimą prie SSSR, pasiuntė sveikinimus Churchill'ui ir ilgesnę rezoliuciją Rūzveltui.

Amerikoje dar veikia Lietuvai vaduoti s-ga. Ji ragina rengtis padėti Lietuvai, ruošti po karo vykti Lietuvon, kad galėtų savo tautiečius paremti kapi talu, savo sukaru, profesijomis, amatais ir kad nieko nepaįtų į savo rankas svetimačiai. LVS-ga renka pinigus karys apie Lietuvos laisvę ir Londono atstovybei išlaikyti. Sąjungos tikslas atstatyti nepriklausomą ir laisvą Lietuvą, paliekant valdžios išsirinkiną patiems žmonėms, kurie Tėvynėje vargą vargsta ir kenčia.

Bendrainant, amerikiečių liet. vėra labai naudingą ir reikalingą Lietuvai darbą, kuris tačiau, galėtų būti dar intensyvesnis. Bet Amerikoje netrūksta ir neigiamų, kurių svarbiausiu yra tarpusavio nesutarimai. Reikia tikėti, kad po konferencijos mūsų išeiviai surado bendrą kalbą Tėvynės labui.

Lietuvių delegacijai apsilankiusiam respublikonų kandidatai į JAV prezidentus peraituose rinkimuose Wendell Wilkie, kuris taip pat yra Lithuanian National Relief Fund garbės narių komisijos pirmininkas, jis apie Lietuvos nepriklausomybę ir atstatymą išsireiškė palankiai.

P. Žadeikis spaudai po to pareiškė, kad nepriklausomos ir demokratinės Lietuvos respublikos atstatyma problema nėra nei pasikeitusi nei pablogėjusi.

Bendrai, Amerikos spauda/išskiriant kelis laikraščius/ nepriklausomos Lietuvos atžvilgiu yra nusistačiusi palankiai.

Šveicarų laikraščiai sausio mėn. paminėjo buv. prez. Smetonos mirtį. Vyriausybės oficiozas "Der Bund" 1.12 vedanogo vietoje atspaudė ilgą nekrologą. Apžvelgdamas visą Smetonos veiklą pastebėjo, kad Smetona pradėjo nuo demokratijos/1918/ o paskutiniu valdymo laiku /1939/ jis vėl prie jos ėmė artėti, su darydamas koalicinę vyriausybę. Kiti Šveicarijos laikraščiai ir Smetonos mirtį paminėjo straipsniais, o švedų laikraščiai, net idėdani atvairdą. Berns po piežiaus nuncijus atlaikė už Smetonos vėlę panaldas. Atsilankė vietos lietuviai ir užsienio diplomatai/išskyrus Anglijos ir Ašies valst./ Amerikos pasiuntinys atsiuntė vainiką.

Anglų laikraštis "Times" nežinia dėl kurių priežasčių į sovietiškių valstybių tarpą įtraukė ir Pabaltiją valstybes. Jau kita diena 4.11. "Times" antrą dieną irgi įtakingų žemųjų rūmų atstovų D. Quibell, O. D. Evans, K. Ricketts laiška. Jie protestuoja dėl šio laikraščio pasisakymo. Jie primena, kad Britų vyriausybė niekad nėra to pripažinusi ir kad nuo 1940 m. pareiškė ji neatsisakiusi. Be to, Edenas neseniai yra pakartojęs, kad teritoriniai pakaitimai, padaryti šio karo metu, Anglijos nepripažįstani jei su jais nesutinka ten gyvenančios tautos.